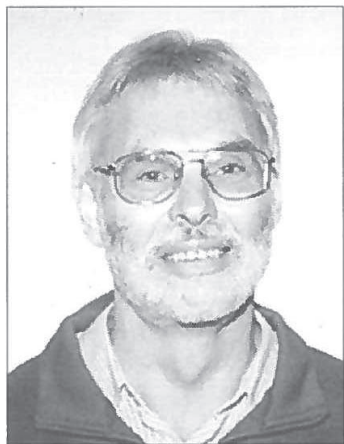

KRONIK

Fremmedsprogene i den nye læreruddannelse

Jørn-Ulrik Søndergaard

Seminarielektor, cand.mag., Silkeborg Seminarium.

Der er hektisk aktivitet på landets seminarier. Der arbejdes i øjeblikket efter to love på samme tid, den gamle fra 1991 og den nye fra 1997. Siden august 1998 studeres der efter den nye bekendtgørelse og de nye lokale studieordninger, samtidig med at de sidste studerende efter den gamle ordning gør sig færdige. Loven af 1997 modificerer den stærke decentraliseringstendens i 1991-loven, og i en række henseender markerer den nye lov et brud med den traditionelle bredde i dansk læreruddannelse. De kommende lærere erhverver sig således i fremtiden kun undervisningskompetence i deres fire liniefag.

En vigtig intention med indførelsen af en ny læreruddannelse så hurtigt efter den forrige er styrkelsen af fagligheden, bestræbelsen på at skabe den smallere,

men fagligt bedre rustede lærer. Det voldsomme chok, som undersøgelserne af danske børns færdigheder og kundskaber for nogle år siden bevirkede, var med til at udløse 1997-loven.

Men ikke blot fagligheden har fået sit. Karakteristisk for den nye læreruddannelse er det nemlig også, at liniefagene nu klart defineres som fagligt-pædagogiske fag med en stærk fagdidaktisk dimension. Ligesom folkeskoleloven indeholder bekendtgørelsen for de enkelte fag i den nye læreruddannelses bestemmelser om ,centrale kundskabs- og færdighedsområder '(CKF'er). Sammen med genindførelse af centralt stillede skriftlige opgaver, bl.a. i fremmedsprogsfagene, styrkelse af censorinstitutionen og indførelse af deltagelsespligt fremstår CKF'erne som signaler om en vis tilbagevenden til kraftigere

styring af læreruddannelsen fra centralt hold, selv om der som hidtil arbejdes ud fra lokale studieordninger, som godt kan variere en del fra seminarium til seminarium. Dertil kommer bestemmelser om et tæt samarbejde mellem uddannelsens fagfag og de pædagogiske fag og om en større selvstændig faglig-pædagogisk opgave, som der arbejdes med under brug af akademisk arbejdsmåde og videnskabelig metode. Som nye elementer indgår tværfaglighed og den praktisk-musiske dimension. Endelig er praktikken styrket.

Spørgsmålet er så, om den nye bekendtgørelse og de forskellige lokale studieordninger er et tilstrækkeligt solidt og tidssvarende grundlag for uddannelse af lærere til den danske skole, i bl.a. de tre fremmedsprog engelsk, tysk og fransk. Èt er jo sikkert: kvalifikationskravene er stærkt stigende. Jeg skal prøve at belyse sagen, som den tager sig ud fra min studeplads som tysklærer. Det følgende er ikke nødvendigvis dækkende for alle seminarier og for alle tre sprog, den decentrale struktur betyder, at et egentligt overblik savnes.

Ligesom i bekendtgørelsen som helhed aftegner der sig i målformuleringerne, i CKF'erne og i de enkelte seminariers studieordninger for de tre fremmedsprogfag en stærk bestræbelse på at nå et højt niveau. De studerende arbejder inden for felterne sprogfærdighed og sprogtilegnelse, sprog og sprogbrug, kultur- og samfundsforhold samt fagdidaktik- og fremmedsprogspædagogik. Der indgår også beskæftigelse med et selvvalgt emne, og derudover er der mulighed for at udarbejde en større

skriftlig opgave med udgangspunkt i fremmedsprogslineiefagene. Eksamen består af en centralt stillet skriftlig prøve og en lokalt stillet mundtlig prøve. Der gives separat karakter for hver prøve.

Nærmer vi os hermed gennem de nævnte ,opstramninger' en virkelig professionel uddannelse for fremmedsproglærere?¹

Det kan i praksis være svært i en liniefagsuddannelse, der kun strækker sig over fire semestre med et relativt lavt antal undervisningstimer pr. semester, at nå det høje mål: den kompetente fremmedsproglærer med indbygget slidstyrke. Timetallet varierer fra det ene seminarium til det andet, og det står fast, at undervisningstimetallet på alle seminarier absolut ligger i underkanten af det forsvarlige. Der kræves derfor megen energi og selvstændighed af de studerende, hvis resultatet skal blive godt. Heldigvis er de klar over, at det er nødvendigt med ret omfattende selvstudier og målrettet arbejde i studiegrupper. Ofte er indgangsniveauet hos de studerende, der starter på et fremmedsprogstudium på seminariet, ikke det bedste. Mange mangler et systematisk overblik over den elementære grammatik, ligesom det kan knibe med grundlæggende kendskab til litteratur, kultur og samfundsforhold i målsprogslandene. Det betyder, at der i studiets første år må bruges tid og kræfter på at fylde hullerne i det faglige fundament ud.

Til gengæld kan man glæde sig over, at de studerende i disse år oftest er mod-

ne mennesker med en del erfaringer fra forudgående arbejdsperioder, udlandsophold osv. Vores lærerstuderende udmærker sig ved stor kreativitet og iderigdom, og der er intet i vejen med engagementet og kvalitetsbevidstheden. De fleste brænder for deres liniefag og yder en god studieindsats. De er søgende og videbegærlige, konstruktive og interesserede. De er helt på det rene med det essentielle i at skabe intensitet og dybde i studierne, og der kæmpes i stigende grad med at modstå de mange fristelser til at påtage sig arbejde og andre studieforstyrrende gøremål ved siden af. Resultatet bliver da også, at der i de allerfleste tilfælde i løbet af de fire semestre kommer gode lærere ud af det.

Til trods for de nævnte ikke uproblematisk vilkår er der således muligheder for via den nye læreruddannelse at hæve den så efterspurgte 'kvalitet'.

Valg af sprog

Blandt de tre fremmedsprog er engelsk i dag med sin funktion som lingua franca det absolut førende. Dette afspejler sig med al tydelighed i de lærerstuderendes valg, hvor engelsk er det af de tre fag, der tiltrækker flest studerende. Man kunne derfor - med henvisning til udviklingen og internationale trends - og når det nu uomtvisteligt er sådan, at engelsk er mere og mere dominerende og tiltrækkende, spørge, om det fortsat er klogt og økonomisk rationelt allerede i folkeskolen at arbejde med hele tre fremmedsprog.

Det er vigtigt at pege på, at beherskelse

af flere fremmedsprog repræsenterer stor rigdom, økonomisk som menneskeligt. At beherske engelsk på højt niveau giver muligheder for at bevæge sig globalt. Godt kendskab til nabo-sproget tysk åbner for det differentierede midteuropæiske kulturfelt, og med fransk har danskeren chance for et trænge ind i den lidt fjernere syd-europæiske og mediterrane kultursfære med rødder tilbage til antikken.

For at sikre en ordentlig og bred fremmedsproglig og interkulturel kompetence hos flest mulige danskere må man til at kæle for andet og tredje fremmedsprog, f.eks. ved at lade tysk starte i 6. klasse eller ved at støtte tysk- og fransk lærere mere. Dette kunne ske i form af øget adgang til kurser og efteruddannelse, herunder også kurser med ophold i det tysk- hhv. fransk-talende sprogområde. Tysk- og fransk lærerne har brug for den stærke stimulering og motivering, som kurser og ophold i tysk- og fransksprogede miljøer giver. I modsætning til engelsklæreren er tysk- og fransk lærerne ofte det eneste „medie“ , eleverne møder

Der bør udvikles en tidssvarende og fremtidsrettet didaktisk tænkning for tysk- og franskundervisningen her i landet, som tilbyder mere selvstændige tilgange og giver ideer til at dække de sprogbehov, danske elever har på andet og tredje fremmedsprog. Det vil være en rigtig god ide at betone tysk og fransks særlige karakter og ikke fortsat stort set lade dem være halehæng til engelsk - didaktisk-metodisk set. Det er også væsentligt at beskæftige sig med tysk og fransk i deres

funktion som modeller og banebrydere for tilegnelse af endnu flere fremmedsprog. Det er endvidere nødvendigt at kigge grundigt og kritisk på evaluering- og prøvebestemmelserne i tysk og fransk, ikke mindst den skriftlige prøve, dens prøvematerialer og krav. Også her er en løsgørelse fra engelsk ønskværdig. Som anført vil det være en meget god ide at indføre tysk og evt. fransk tidligere; 6. klasse er nævnt, men hvorfor ikke endnu tidligere? Det er umådelig vigtigt, at der kommer fuldt tryk på udvikling og fornyelse i tysk og fransk efter de senere års folkeskoleministerielle forsøgsuvilje. Åbning for realisering af nye, friske ideer vil fremme lyst og arbejdsglæde hos elever og lærere i tysk- og franskundervisningen yderligere og styrke de to sprogs profil.²

Og så til slut tilbage til selve læreruddannelsen.

Flere og flere af vores studerende drager i disse år af sted til udenlandske læreanstalter - og kommer berigede hjem. Den erhvervede sproglige og interkulturelle kompetence styrker bl.a. evnen til at kunne skelne skidt fra ka-

nel. Et frisk eksempel herpå er en passage i et brev fra en lærerstuderende på studieophold i England. Brevet indeholder utvetydige meldinger om, at dansk læreruddannelse absolut tåler sammenligning med den engelske, ja at den rent faktisk må karakteriseres som ikke så lidt bedre. Og det hører man fra det land, hvis uddannelsespolitik Bertel Haarder i sin tid skattede så højt. Nu skal man selvfølgelig være forsigtig med at bygge på en enkelt udtalelse, men alligevel tillader jeg mig at glæde mig lidt som seminarielærer. Som sådan har man jo af og til måttet indkassere skarp kritik af standarden på sit arbejdsområde. Men måske er kursen i dansk læreruddannelse, herunder uddannelsen i de tre fremmedsprog, ikke helt ved siden af? De kommende års erfaringer med den nye læreruddannelse vil vise det.

Noter

1 Iversen, Niels: Den professionelle sproglæreruddannelse - en by i Danmark. i: Sprogforum, 1996, nr. 6, s. 6-13.

2 Vestergaard, Susanne: Et tidssvarende dannelsesideal. i: Sprogforum, 1999, nr. 13, s. 4-6.